

ASIA Purkuhakemuksiin annettujen päätösten perustelevinen

KANTELUT

Kantelijat A, B, C, D, E ja F arvostelevat 3.4.2018 päivätyissä oikeuskanslerille osoittamissaan kanteluissa korkeimman hallinto-oikeuden menettelyä heidän sinne tekemiensä vakuutusoi-
keuden lainvoimaisten päätösten purkamista koskevien hakemusten käsittelyssä. Kantelijat ar-
vostelevat sitä, että heidän hakemuksissaan esittämänsä vaatimukset ja niiden perusteet on esi-
tetty korkeimman hallinto-oikeuden 27.3.2018 antamissa päätöksissä ylimalkaisesti. Kantelui-
den mukaan kantelijoiden esittämät vakuutusoi-
keuden päätösten lainvastaisuutta osoittaneet seikat on sivuutettu ja korkein hallinto-oikeus on perustellut päätöksensä kantelijoiden hake-
musten hylkäämisestä puutteellisesti ja puolueellisesti.

Kantelijat ovat täydentäneet kanteluitaan 16.4.2018 päivätyllä kirjoituksella, jossa he esittävät epäilyn siitä, etteivät kaikki heidän hakemuksiaan koskeneet asiakirjat ole olleet korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisukokoonpanoon kuuluneiden oikeusneuvosten nähtävänä. Lisäkirjoi-
tuksessa kerrotaan myös kantelijoiden asiamiehen korkeimmalle hallinto-oikeudelle tekemästä asiakirjapyynnöstä ja sen käsittelemisestä.

SELVITYS

Korkein hallinto-oikeus on antanut 28.8.2018 päivätyyn selvityksen, jonka liitteenä on muun muassa korkeimman hallinto-oikeuden kantelijoiden asioissa 27.3.2018 antamat päätökset ja kantelijoiden purkuhakemukset.

VASTINE

Kantelijat ovat antaneet 18.9.2018 päivätyyn vastineen.

MUUT ASIAKIRJAT

Asiaa ratkaistaessa ovat käytössä olleet myös purkuhakemusten kohteena olleet vakuutusoi-
keuden 21.9.2016 antamat päätökset sekä niihin liittyvät käsittelymuistiot.

RATKAISU

Arviointi

Päätösten sisältö ja perusteleminen

Korkein hallinto-oikeus on 27.3.2018 antanut päätökset kantelijoiden hakemuksiin, jotka kos-
kivat vakuutusoikeyden lainvoimaisten päätösten purkamista. Vakuutusoikeyus oli 21.9.2016
antamallaan päätöksillä ratkaissut kantelijoiden valitukset, jotka koskivat Suomen Pankin heille
myöntämien vanhuuseläkkeiden määrää. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi edellä mainituilla
pätöksillään kantelijoiden vaatimukset suullisen käsittelyn toimittamisesta korkeimmassa hal-
linto-oikeudessa samoin kuin heidän hakemuksensa vakuutusoikeyden päätösten purkamisesta.

Kanteluiden keskeinen kysymys on, onko korkein hallinto-oikeus perustellut purkuhakemuk-
siin antamansa päätökset riittävästi. Kantelut kohdistuvat perustuslain 3 §:n 3 momentin mu-
kaan riippumattomille tuomioistuimille kuuluvan tuomiovallan käytön ydinkysymyksiin. Pe-
rustuslain 108 §:ssä säädettyinä valtioneuvoston oikeuskanslerin tehtävänä on muun muassa
valvoa, että tuomioistuimet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Oikeuskansleri ei
tässä tehtävässään voi puuttua riippumattomalle tuomioistuimelle lain mukaan kuuluvan tuo-
miovallan käyttöön.

Tuomioistuimessa asiaa käsiteltäessä tehtävät menettelyratkaisut ja päätösten perusteleminen
ovat lain osoittamissa rajoissa tuomioistuimen harkinnassa. Korkeimman hallinto-oikeuden
kohdalla on lisäksi otettava huomioon se, että perustuslain 99 §:n mukaisesti se valvoo lain-
käyttöä omalla toimialallaan. Tähän tehtävään kuuluu myös sen linjaaminen, kuinka laajasti ja
yksityiskohtaisesti lainkäytössä tehtäviä ratkaisuja on yleensä tarpeen perustella. Laillisuusval-
vojana oikeuskansleri voi lähinnä puuttua käsittelyn sujuvuuteen ja joutuisuuteen, toimintata-
poihin, tuomareiden käyttäytymiseen sekä siihen, että tuomioistuimen harkintavallan käyttö ja
sen menettelyt pysyvät lain säätämässä rajoissa. Tuomioiden sisällön ja siten myös niiden pe-
rusteluiden osalta oikeuskanslerin laillisuusvalvonta rajoittuu vain ilmeisiin harkintavallan yli-
tyksiin, selvästi lain asettamiin vaatimuksiin nähden puutteellisiin perusteluihin ja muihin laista
kiistattomasti todettavissa oleviin virheisiin.

Oikeudenkäynnistä vakuutusoikeyudessa annetun lain 20 §:n 1 momentin mukaan korkein hal-
linto-oikeus voi purkaa vakuutusoikeyden päätöksen, jos asian käsittelyssä vakuutusoikeyudessa
on tapahtunut menettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Päätöksen pur-
kamiseen sovelletaan tällöin muutoin, mitä päätöksen purkamisesta säädetään hallintolainkäyt-
tölaissa. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan asian käsittelyssä vakuutusoikeyudessa sovelletaan hal-
lintolainkäyttölakia, jollei erikseen toisin säädetä.

Hallintolainkäyttölain 11 luvussa säädetään ylimääräisestä muutoksenhausta. Lukuun sisälty-
vän 63 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan päätös voidaan purkaa, jos asiassa on tapahtunut me-
nettelyvirhe, joka on voinut olennaisesti vaikuttaa päätökseen. Pykälän 2 momentin mukaan
pätöstä ei saa purkaa, ellei se loukkaa yksityisen oikeutta tai julkisen edun katsota vaativan
pätöksen purkamista. Hallintolainkäyttölain 68 §:n mukaan menettelystä 11 luvussa tarkoite-
tussa asiassa on muuten soveltuvin osin voimassa, mitä kyseisessä laissa säädetään valitukses-
ta. Hallintolainkäyttölain 9 luvussa säädetään päätöksenteosta.

Oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annettua lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 7/2016 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa on todettu, että lain 20 § vastaa aikaisemmin voimassa ollutta vakuutusoikeuslain 19 §:ää. Vakuutusoikeuslaki on kumottu tuomioistuinlaila. Kumottua vakuutusoikeuslakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 101/2002 vp) on lain 19 §:ää koskevissa perusteluissa todettu, että muita hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentissa mainittuja purkuperusteita ei sovellettaisi silloin, kun kyse on vakuutusoikeuden päätöksen purkamisesta.

Edellä selostettujen säännösten perusteella oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 20 §:n mukaisen päätöksen purkamista koskevan asian käsittelyssä sovelletaan hallintolainkäyttölain muun muassa päätöksentekoa koskevia säännöksiä. Lainkohdassa tarkoitettua päätöstä ei kuitenkaan voida purkaa muilla hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentissa säädettyillä perusteilla kuin menettelyvirheen perusteella.

Oikeudenkäynnistä vakuutusoikeudessa annetun lain 20 §:n 1 momentissa säädetty purkuperuste vastaa hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä purkuperustetta.

Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettu menettelyvirhe voi olla mikä tahansa hallinto- tai hallintolainkäyttömenettelyssä tapahtunut virhe. Se voi olla esimerkiksi kuulemisvirhe tai asian selvittämiseen liittyvä virhe. Menettelyvirheenä voidaan pitää myös sitä, että esitetty vaatimus on sivuutettu tai että hallinto-oikeus ei ole järjestänyt hallintolainkäyttölain edellyttämää suullista käsittelyä. (Mirjami Paso, Petri Saukko, Veijo Tarukannel ja Matti Tolvanen; Hallintolainkäyttö, 2015, s. 242)

Oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet on turvattu perustuslain 21 §:ssä, jonka 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti toimivaltaisessa tuomioistuimessa. Pykälän 2 momentin mukaan oikeus saada perusteltu päätös samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet turvataan lailla.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artikla sisältää määräyksen oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä, joka tarkoittaa muun ohella tuomioistuimen velvollisuutta perustella päätöksensä.

Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on otettava huomioon, että kantelun kohteena olevissa päätöksissä on kysymys ylimääräisestä muutoksenhausta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ei sisällä yleistä oikeutta ylimääräiseen muutoksenhakuun ja siten ylimääräisessä muutoksenhausta annettavia päätöksiä ei lähtökohtaisesti koske ihmisoikeustuomioistuimen päätöksen perusteluille asetamat vaatimukset muutoin kuin siltä osin, kun kysymys on lainvoimaisessa päätöksessä tarkoitettujen asian uudesta käsittelystä (esim. *Bochan v. Ukraine* (no 2.) [GC], 22251/08, §:t 44-46 ja siinä viitattu ihmisoikeustuomioistuimen käytäntö, *Sablon v. Belgium*, 36445/97, § 86).

Hallintolainkäyttölain 53 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluista on ilmentävä, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun ja millä oikeudellisella perusteella siihen on päädytty.

Hallintolainkäyttölain päätöksen perusteleminen velvollisuutta koskeva 53 § ei sisällä yksityiskohtaisia säännöksiä päätöksen perusteleminen. Laissa ei myöskään ole erillistä säännöstä perusteleminen velvollisuudesta ylimääräisessä muutoksenhausta. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että tuomioistuimen tulee antaa perusteltu ratkaisu kaikkiin valituksessa esitettyihin relevantteihin väitteisiin, mutta perustelujen laajuus tulee suhteuttaa muun muassa asian laatuun ja se

joudutaan arvioimaan aina tapauskohtaisesti. Perustelemiseen käytetyn ajan ja työmäärän tulee olla järkevässä suhteessa asian laatuun ja laajuuteen nähden. Oikeuskirjallisuudessa on myös todettu, että perustelut ovat muodollisesti asianmukaiset, jos ne ovat kattavat, aukottomat ja ristiriidattomat ja että perustelemisvelvollisuus on perusedellytys legitimiille lainkäyttäjärjestelmälle. (Mirjami Paso, ym., s. 212-213)

Hallintolainkäyttölain 53 §:n päätöksen perustelemista koskevan säännöksen tulkinnassa on tarpeen ottaa huomioon Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö, vaikka ihmisoikeussopimuksen 6 artikla ei tulekaan suoraan sovellettavaksi ylimääräisessä muutoksenhauksa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan kansallisella tuomioistuimella on harkintavaltaa perusteluiden laajuuden suhteen (esim. Suominen v. Finland, no. 37801/97, § 36). Ratkaisut pääasiallisiin vaatimuksiin ja väitteisiin olisi kuitenkin perusteltava, jotta tuomioistuimen ratkaisu täyttää oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset (Buzescu v. Romania, no 61302/00, § 67). Varsinkin ylimmän tuomioistuimen perusteluvollisuus voi olla varsin suppea silloin, kun sille oikeusperusteella eli virheellisen lain soveltamisen perusteella tehty valitus hylätään sen vuoksi, ettei vaatimuksella ole menestymisen mahdollisuuksia (Burg and Others v. France, no 34763/02, Gorou v. Greece (No. 2) [GC], no. 12868/03, § 41). Ylin tuomioistuin voi perustella ratkaisunsa pätevästi myös viittaamalla alemman tuomioistuimen ratkaisuun ja toteamalla, ettei sen muuttamiseen ole aihetta (Garcia Ruiz v. Spain [GC], no. 30544/96, § 26). Tällöinkin kuitenkin tuomioistuimen on annettava perusteltu ratkaisu asian olennaisiin kysymyksiin (Helle v. Finland, no 157/1996/776/977, § 60).

Tuomioistuin käyttää harkintavaltaa päätökset perustellessaan. Kaikkien ratkaisujen perusteleminen samalla laajuudella ja tarkkuudella ei ole tarkoituksenmukaista ja tuomioistuimen on voitava kohdentaa voimavarojaan käsiteltävien asioiden asettamien vaatimusten mukaisesti. Perusteluista tulee ilmetä, miten asiassa esille tulleita seikkoja ja selvityksiä arvioimalla on päätöksessä mainittuja säännöksiä siinä esitetyllä tavalla soveltamalla päädytty päätöksestä ilmenevään ratkaisuun. Perusteluilla on merkitystä siihen, kuinka oikeudenmukaiseksi oikeudenkäynti ja lainkäyttö koetaan.

Kantelijat ovat perustelleet purkua koskevia hakemuksiaan muun muassa sillä, että vakuutus-oikeus oli laiminlyönyt tutkia muutoksenhakuasian asianmukaisesti ja hylännyt hallintolainkäyttölain vastaisesti kantelijoiden vaatimukset lausunnon pyytämisestä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnalta sekä lisäselvitysten hankkimisesta. Edelleen kantelijat olivat katsoneet vakuutus-oikeuden päätösten olevan puutteellisesti ja virheellisesti perusteltuja niin, että ne eivät täyttäneet perustuslain eivätkä hallintolainkäyttölain perusteluille asettamia vaatimuksia. Kantelijat olivat lisäksi katsoneet vakuutus-oikeuden menetelleen virheellisesti, kun se oli jättänyt toimittamatta suullisen käsittelyn.

Hallintolainkäyttölain 7 luvussa säädetään asian käsittelystä ja selvittämisestä. Lain 33 §:n mukaan valitusviranomaisen on huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi ja sen on hankittava viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat. Hallintolainkäyttölain 37 ja 38 §:ssä säädetään suullisen käsittelyn toimittamisesta ja suullisesta käsittelystä asianosaisen pyynnöstä. Edellä jo esitetyllä tavalla hallintolainkäyttölain 53 §:ssä säädetään velvollisuudesta perustella päätös.

Edellä mainitut lainkohdat säätelevät tuomioistuimen velvoitteita ja menettelyä lainkäyttöasian käsittelemisessä. Kantelijoiden esittämät väitteet koskivat vakuutus-oikeudessa käsiteltyjen asioiden selvittämistä ja heille annettujen päätösten perustelemista eli lainkäytön legitimitiivisuuden kannalta keskeisten tuomioistuimen lakisääteisten velvoitteiden toteuttamista.

Hallintolainkäyttölain 53 §:n tulkinnassa on otettava huomioon, että sen ensisijaisena soveltamisalana on varsinaisessa muutoksenhaussa annettavat päätökset. Lainvoimaisen tuomion purkamista koskevassa asiassa säännöstä on sen sijaan tulkittava siten, että perustelut kattavat lähinnä vain sen seikan, onko asiassa käsillä purkua säätelevän lainkohdan tarkoittama tilanne, jolloin päätös voidaan purkaa.

Korkeimman hallinto-oikeuden selvityksen mukaan sen antamat päätökset oli perusteltu hallintolainkäyttölain edellyttämällä tavalla. Selvityksessä on todettu, että päätöksissä oli esitetty perustelut niin suullisen käsittelyn toimittamista koskevien vaatimusten kuin purkuhakemusten hylkäämisestä.

Korkeimman hallinto-oikeuden kantelijoiden hakemuksiin antamien päätösten perusteluosassa on perusteltu kantelijoiden suullisen käsittelyn toimittamista korkeimmassa hallinto-oikeudessa koskevan vaatimuksen hylkääminen. Päätös on perusteltu myös siltä osin kuin hakemusten tutkiminen on rajattu hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyyn purkuperusteeseen. Purkua koskevien hakemusten hylkääminen on perusteltu yksilöidysti, oikeudellinen peruste ilmaisten, siltä osin kuin kysymys oli suullisen käsittelyn toimittamatta jättämisestä vakuutus-oikeudessa. Muilta osin korkein hallinto-oikeus on perustellut päätöksensä toteamalla yleisesti kunkin kantelijan kohdalla, että kantelija ”ei ole hakemuksessaan esittänyt mitään muutakaan vakuutus-oikeuden menettelyä koskevaa sellaista virhettä, jonka vuoksi vakuutus-oikeuden päätös voitaisiin purkaa”. Korkeimman hallinto-oikeuden perustelut eivät siten ole olleet kaikkien edellä mainittujen menettelyvirheitä koskevien väitteiden osalta yksilöidyt.

Ylimääräinen muutoksenhaku on poikkeuksellinen keino toteuttaa oikeussuojaa ja se on tarkoitettu tilanteisiin, joissa asianosaisella ei ole käytettävissään muita tehokkaita oikeussuojakeinoja. Ylimääräinen muutoksenhaku täydentää varsinaista muutoksenhakua ja sen kautta voidaan laissa säännellyissä selvissä ja ilmeisissä virhetapauksissa säädettyjen edellytysten täyttyessä purkaa tai poistaa lainvoimainen päätös. Se on keino valvoa julkisen vallan käyttöä. Ylimääräisellä muutoksenhaulla voidaan poiketa siitä yleisestä lähtökohdasta, jonka mukaan päätösten lainvoimaisuudella turvataan hallintopäätöksillä järjestettyjen oikeussuhteiden pysyvyyttä, hallinnon ennustettavuutta ja julkista luotettavuutta.

Voidaan perustellusti ajatella, ettei oikeusturvan tarve ylimääräisen muutoksenhaun kohdalla lähtökohtaisesti ole yhtä suuri kuin varsinaisessa muutoksenhaussa. Toisaalta viimesijaisena oikeusturvakeinona se on menettely, jolla varmistetaan, että oikeudenmukaisuus oikeudenkäynnissä toteutuu ja luottamus tuomioistuimiin ja lainkäyttöön säilyy. Sen vuoksi voidaan myös katsoa, että ylimääräistä muutoksenhakua koskevien ratkaisujen perustelemisella on erityistä merkitystä sen kannalta, kuinka legitimiä lainkäyttöä koetaan.

Kantelijat olivat korkeimmalle hallinto-oikeudelle esittämissään purkua koskevissa hakemuksissaan esittäneet korkeimman hallinto-oikeuden päätöksissä referoidusti väitteitä (suullinen käsittely, asioiden selvittäminen ja päätösten perustelevminen) vakuutus-oikeudessa tapahtuneeksi katsomistaan menettelyvirheistä. Vanhuuseläkkeen määrää koskevissa valitusasioissa on ollut kysymys kantelijoiden taloudellisista eduistaan, joiden he ovat katsoneet tulleen loukatuksi epätasa-arvoisen kohtelun vuoksi. Käytettävissäni olevien tietojen mukaan kantelijat eivät olleet aikaisemmin hakeneet purkua kyseisiin vakuutus-oikeuden päätöksiin eli kysymys ei ollut purun uusimista koskevista asioista.

En ota päätöksessäni kantaa siihen, olisivatko kantelijoiden esittämät perusteet olleet relevantteja korkeimmassa hallinto-oikeudessa käsiteltyjen hakemusten lopputuloksen kannalta. Edellä asian laadusta ja kantelijoiden väitteistä esitetyn perusteella katson kuitenkin, että hallintolain-

käyttölaissa säädetty päätöksen perusteluvelvollisuus, joilla toimeenpannaan perustuslaista ilmenevä velvoite turvata oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet, olisi täytynyt kattavammin, mikäli korkein hallinto-oikeus olisi hieman yksilöidymmin perustellut päätöksensä myös siltä osin kuin kantelijat olivat esittäneet väitteet asioidensa selvittämismenettelyvelvollisuuden laiminlyönnistä ja puutteista päätösten perustelemisessa vakuutus-oikeudessa.

Hallintolainkäyttölain 54 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä. Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan valitusviranomaisen päätöksestä on käytävä ilmi selostus asianosaisten vaatimuksista ja tarpeellisilta osiltaan niiden perusteista.

Korkeimman hallinto-oikeuden 27.3.2018 antamissa päätöksessä on selostettu kantelijoiden hakemuksissaan esittämät vaatimukset ja vaatimusten perusteita. Perusteet on mainittu lyhyesti.

Korkein hallinto-oikeus on selvityksessään todennut, että sen päätöksissä on hallintolainkäyttölain mukaisesti selostettu kantelijoiden vaatimusten perusteet tarpeellisilta osin. Selvityksen mukaan korkeimmalla hallinto-oikeudella ei ole toimivaltaa purkaa vakuutus-oikeuden päätöstä muuten kuin vakuutus-oikeudessa tapahtuneen menettelyvirheen perusteella eikä purkumaksissa esitettyjen vaatimusten perusteiden tarkka selostaminen selvityksen mukaan ollut tarpeellista esimerkiksi siltä osin kuin perusteet liittyvät vakuutus-oikeuden päätöksen aineellisesta oikeellisuudesta esitettyihin kantelijoiden näkemyksiin tai muuten sellaisiin seikkoihin, joista korkeimmassa hallinto-oikeudessa ei ollut eikä olisi voinut olla kysymys.

Yhdyn korkeimman hallinto-oikeuden näkemykseen siitä, että perusteiden selostaminen päätöksissä ei ole ollut tarpeellista siltä osin kuin kysymys on ollut sellaisten vaatimusten perusteista, jotka eivät ole voineet tulla tutkittaviksi korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Muuten totean purkuperusteiden selostamisen osalta, että hallintolainkäyttölain 54 §:n 1 momentin 4 kohdan perusteella tuomioistuimella on harkintavaltaan päättäessään siitä, kuinka laajasti se selostaa vaatimusten perusteita. Mainittu säännös ja siitä ilmenevä harkintavalta huomioiden minulla ei ole perusteita katsoa, että korkein hallinto-oikeus olisi käyttänyt harkintavaltaansa lainvastaisesti selostaessaan vaatimusten perusteet tarpeellisena pitämiltään osin päätöksistä ilmenevässä laajuudessa. Sen vuoksi kantelut eivät tältä osin anna aihetta laillisuusvalvonnalliseen arvosteluun eivätkä toimenpiteisiin.

Ratkaisukokoonpanon käytössä olleet asiakirjat

Korkein hallinto-oikeus on selvityksessään todennut, että lainkäyttöasiaa käsiteltäessä kaikki asiaa koskevat asiakirjat ja muu aineisto siirtyvät esittelijän suorittaman oikeudellisen valmistelun jälkeen tarkastavalle jäsenelle. Kaikki ratkaisukokoonpanoon kuuluvat jäsenet saavat esittelijältä kirjallisen esittelyaineiston, johon kuuluvat yleensä esittelijän muistio siihen sisältyvine päätösesityksineen sekä tarpeelliset muut asiakirjat. Selvityksen mukaan tarkastava jäsen voi lisäksi toimittaa muulle kokoonpanolle oman muistionsa sekä tarpeellisia muita asiakirjoja. Lainkäyttöasian asiakirja-aineisto on istunnossa sekä tarpeen mukaan myös sitä ennen ja sen jälkeen kokonaisuudessaan kaikkien ratkaisukokoonpanoon kuuluvien jäsenten saatavilla. Selvityksen mukaan aineisto kiertää istunnon jälkeen kokonaisuudessaan tarkastavalla jäsenellä ja ratkaisukokoonpanon puheenjohtajalla. Selvityksessä on todettu, että kanteluissa viitatuksi asiat on käsitelty korkeimmasta hallinto-oikeudesta annetun lain ja korkeimman hallinto-oikeuden työjärjestyksen mukaisesti.

Kantelijat toteavat vastineessaan, etteivät ratkaisukokoonpanoon kuuluneet oikeusneuvokset ole kyenneet jo pelkästään fyysisistä lukemiseen liittyvistä rajoitteista johtuen käymään tarkasti lävitse koko purkuhakemuksia koskevaa laajaa asiakirja-aineistoa 13.2.2018 pidetyssä istunnossa. Kantelijoiden mukaan asiakirjat olivat muodollisesti oikeusneuvosten saatavilla, mutta niiden sisältöjä ei tarkoitushakuisesti referoitu esittelyssä käytetyssä yleismuistiossa eikä sen liitteissä. Kantelijoiden näkemyksen mukaan esittelijän laatima yleismuistio vaikuttaa toimineen käytännössä ratkaisukokoonpanon päätöksenteon ainoana perusteena eikä kaikkia esiin tulleita seikkoja mitenkään ole voitu harkita päätöksenteossa.

Hallintolainkäyttölain 51 §:n 1 momentin mukaan asiaa ratkaistessaan valitusviranomaisen tulee harkita kaikkia esiin tulleita seikkoja ja päättää, mihin seikkoihin ratkaisu voidaan perustaa.

Korkeimmalla hallinto-oikeudella ja kantelijoilla on erilainen näkemys siitä, ovatko ja missä määrin korkeimman hallinto-oikeuden käytettävissä olleet asiakirjat ja niistä ilmenevät seikat olleet ratkaisukokoonpanon tiedossa sen tehdessä hallintolainkäyttölain 51 §:n 1 momentissa tarkoitettua harkintaa. Minulla ei ole perusteita kyseenalaistaa asiassa saatua selvitystä. Kantelut eivät tältä osin anna aihetta laillisuusvalvonnalliseen arvosteluun eivätkä toimenpiteisiin.

Tietopyyntö

Kantelijoiden asiamies on kantelun liitteenä olevan korkeimman hallinto-oikeuden kansliapäällikön asiamiehelle 6.4.2018 osoittaman kirjoituksen perusteella tehnyt 28.3.2018 korkeimmalle hallinto-oikeudelle asiakirjapyynnön, johon tietopalvelupäällikkö on vastannut. Asiamies on asiakirjat saatuaan tehnyt useita tarkentavia kysymyksiä, joihin kansliapäällikkö on mainitulla kirjoituksellaan vastannut. Kirjoituksen mukaan kantelijoiden asioissa oli laadittu yksi yhteinen muistio, joka oli julkisilta osiltaan asiamiehelle toimitettu. Kirjoituksen mukaan muistion sisällöstä tai korkeimman hallinto-oikeuden asioiden ratkaisemiseen liittyvistä neuvotteluista asiamiehellä ei ole oikeutta saada tarkempia tietoja.

Kansliapäällikön kirjoitus oli ymmärrettävissä siten, että se oli vastaus asiakirjapyyntöön, jossa oli kieltäydytty antamasta kaikkia asiamiehen pyytämiä tietoja. Koska vastauksesta ei ilmenyt, oliko asiamies saanut ohjausta tietopyyntönsä jatkokäsittelymahdollisuudesta, pyysin korkeinta hallinto-oikeutta antamaan selvityksen myös tältä osin.

Korkeimman hallinto-oikeuden selvityksen mukaan asiamies oli esittänyt kanteluissa tarkoitettuihin asioihin lukuisia asiakirja- ja muita tietopyyntöjä sekä erilaisia tiedusteluja. Selvityksen mukaan asiamies oli esittänyt korkeimmalle hallinto-oikeudelle kaksi asiakirjapyyntöä, joista jälkimmäisessä eli 28.3.2018 esitetystä pyynnöstä asiamies oli pyytänyt jäljennökset kanteluissa tarkoitettujen asioiden diaariotteista tai vastaavista asiakirjoista sekä esittelymuistioiden julkisista osista niihin liittyvine käsittelymuistioineen. Selvityksen mukaan asiamiehen asiakirjapyyntö toteutettiin pyydettyssä laajuudessa muuten, mutta asiamiehelle ilmoitettiin, ettei korkeimmassa hallinto-oikeudessa ole käsittelymuistio –nimistä asiakirjaa. Koska asiamiehen molemmat asiakirjapyynnöt hyväksyttiin pyyntöjen mukaisesti, ei asiamiehelle ollut tarpeellista antaa ohjausta asian jatkokäsittelymahdollisuuksista. Mikäli asiamies olisi pyytänyt saada myös muuta kuin julkista aineistoa, jota hänelle ei olisi voitu luovuttaa, olisi hänelle selvityksen mukaan ilmoitettu mahdollisuudesta saattaa asiakirjapyyntö hylätyltä osin korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi. Selvityksessä on todettu, että kansliapäällikön viesti 6.4.2018 ei ollut vastaus asiakirjapyyntöön, vaan vastaus asiamiehen viesteihin 5.4.2018 ja vastauksessa esitettiin yleistietoja tuomioistuinten toiminnan perusteista.

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

Kantelut eivät tältä osin anna aihetta laillisuusvalvonnalliseen arvosteluun eivätkä toimenpiteisiin.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kantelijoiden vakuutus oikeuden lainvoimaisten päätösten purkamista koskevissa hakemuksissa oli kysymys vakuutus oikeuden päätöksistä, joilla oli ratkaistu heidän vanhuuseläkkeensä määrä. Kantelijat olivat hakemuksissaan esittäneet useita väitteitä vakuutus oikeuden menettelyssä tapahtuneista menettelyvirheistä, joiden perusteella vakuutus oikeuden tekemät päätökset olisi heidän näkemyksensä mukaan tullut purkaa. Perusteet koskivat suullisen käsittelyn toimittamatta jättämistä vakuutus oikeudessa sekä asioiden selvittämisen laiminlyöntiä ja puutteita päätösten perustelemisessa. Korkein hallinto-oikeus oli perustellut purkaa koskevien hakemusten hylkäämisen yksilöidysti ainoastaan suullisen käsittelyn toimittamatta jättämisen osalta.

Kantelijoiden esittämät väitteet koskivat puutteita tuomioistuimen keskeisten lakisääteisten velvoitteiden toteuttamisessa. Asian laatu ja esitetyt väitteet huomioiden hallintolainkäyttölain 53 §:ssä säädetty perusteluvelvollisuus, jolla osaltaan toimeenpannaan perustuslaista ilmenevä velvoite turvata oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeet, olisi toteutunut kattavammin, mikäli korkein hallinto-oikeus olisi hieman yksilöidymmin perustellut päätöksensä myös siltä osin kuin kantelijat olivat esittäneet väitteet asioidensa selvittämisvelvollisuuden laiminlyönneistä ja puutteista päätösten perustelemisessa vakuutus oikeudessa. Totean kuitenkin yleisesti, että lainvoimaisen päätöksen purkamista koskevissa asioissa riittävät lyhyetkin perustelut päätöksistä.

Saatan edellä esitetyn näkemykseni korkeimman hallinto-oikeuden tietoon.

Kantelut eivät ole antaneet aihetta muihin toimenpiteisiin.

Oikeuskansleri

Tuomas Pöysti

Esittelijäneuvos

Marjo Mustonen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
